

Hänvisning
SSR 4/2021 rd

HaV@eduskunta.fi

Kontaktperson
Camilla Hägglund-Palmqvist

Ärende

Skriftligt sakkunnigyttrande över Statsrådets redogörelse för den inre säkerheten

Ålands landskapsregering har beretts tillfälle att inkomma med ett skriftligt sakkunnigyttrande över Statsrådets redogörelse för den inre säkerheten.

I redogörelsen för den inre säkerheten analyseras den inre säkerheten fram till år 2030. Målet är trygghet för alla och att säkra att den inre säkerheten fortsätter att utvecklas så att Finland ska vara världens tryggaste land för alla människor och människogrupper.

Behörighetsfördelningen mellan landskapet och riket

Rapporten berör ärenden som faller under både landskapets och rikets lagstiftningsbehörighet.

I 18 § 6 punkten i självstyrelselagen för Åland föreskrivs det att landskapet Åland har lagstiftningsbehörighet i fråga om allmän ordning och säkerhet, med de undantag som anges i självstyrelselagens 27 § 27, 34 och 35 punkt, samt brand- och räddningsväsendet inklusive alarmcentralen. Den allmänna räddningstjänsten lyder således under landskapets behörighet medan behörighetsfördelningen mellan sjöräddningen och flygräddningen är delad och måste bedömas utgående från hur behörighetsfördelningen i övrigt är fördelad mellan riket och landskapet.

Till rikets behörighet hör enligt självstyrelselagen för Åland 27 § 3 p. statsmyndigheternas organisation och verksamhet, 13 p. handelssjöfarten, 14 p. luftfart, 28 p. befolkningskyddet, 34 p. försvarsväsendet och gränsbevakningen, ordningsmaktens verksamhet för tryggnad av statens säkerhet, försvarstillstånd och beredskap inför undantagstillstånd.

Till rikets behörighet hör således bekämpning av organiserad och internationell brottslighet och terrorism.

Polisens verksamhet på Åland är av blandad behörighetsnatur. Närmare bestämmelser rörande förvaltningsfördelningen av de polisiära uppgifterna mellan riket och landskapet

har intagits i förordningen om polisförvaltningen i landskapet Åland (FFS 828/1998, ÅFS 118/1998). Bestämmelsen i överenskommelseförordningens 1 § 2 mom. berättigar landskapets polis, men inte annan landskapsmyndighet, att förutom att upprätthålla allmän ordning och säkerhet, även utföra övriga uppgifter som hör till polisen om inte annat har bestämts. Landskapets polis är härigenom berättigad att utföra uppgifter som hänför sig till rikets behörighet såsom förundersökning. Till den del polisväsendet på Åland hör till rikets behörighet gäller bestämmelserna i rikslagstiftningen.

Oklart rättsläge under exceptionella förhållanden

Landskapsregeringen vill i detta sammanhang fästa utskottets uppmärksamhet vid det faktum att det under coronapandemin framkommit att det för Ålands del råder ett oklart rättsläge under exceptionella förhållanden (se Olyckscentralens rapport 2021). Oklarheten består bland annat i att gällande beredskapslag stiftats utan beaktande av Ålands särställning och inte heller fungerar som en undantagslag till Ålands självstyrelselag. Landskapsregeringen anser att det är ytterst viktigt att det inte råder oklarhet om giltigheten av lagstiftning som utfärdas under exceptionella förhållanden. Landskapsregeringen finner det därför angeläget att utskottet till denna del påtalar vikten av att denna oklarhet åtgärdas i anslutning till den pågående revisionen av Ålands självstyrelse.

Samarbete mellan landskapets och rikets myndigheter

Landskapsregeringen poängterar vikten av gott samarbete mellan landskapets och rikets berörda myndigheter. Då det i riket faller sig naturligt att exempelvis polisen begär förstärkning från angränsande polisdistrikt finns inte den möjligheten på Åland. Den naturliga samarbetspartnern för den åländska polisen i ärenden där speciell kompetens och befogenheter krävs är främst gränsbevakningen och i viss mån tullen. Speciellt är detta varit aktuellt i den åländska skärgården där gränsbevakningen i vissa fall har kunnat lämna handräckning till den åländska polisen.

Gränsbevakningen har också samarbetat tätt med Ålands hälso- och sjukvård under pandemin och lämnat handräckning gällande kontroller i hamnarna och på flygfältet.

I redogörelsen konstateras att det är en utmaning och kostsamt att upprätthålla och utveckla IT-system för samhällsviktiga funktioner. För Ålands del är detta en ännu större utmaning då kostnaderna många gånger är oproportionerligt stora i förhållande till Ålands folkmängd. Samarbetsmöjligheterna gällande IT-system bör utredas och utvecklas. En förutsättning för att det ska kunna förverkligas är att systemen redan från början upphandlas både på finska och svenska.

Landskapsregeringen förbehåller sig rätten att återkomma med kommentarer i ärendet om anledning till detta konstateras i ett senare skede.

Vicelantråd

Harry Jansson

Jurist

Camilla Hägglund-Palmqvist